

تحلیل میدان نیروی عامل‌های مؤثر در انجام پایان‌نامه تحصیلات تکمیلی دانشگاه لرستان

رضوان قنبری موحد^۱، سعید غلامرضایی^۲، زینب اسدپوریان^۳ و سمیه رومیانی^۴

۱- استادیار، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان

۲- استادیار، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان

۳- دانشجوی کارشناسی‌ارشد، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان

۴- دانشجوی کارشناسی‌ارشد، گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه لرستان

چکیده

بخش بیش‌تر از پژوهش‌ها در گرایش‌های کشاورزی به شکل پایان‌نامه دانشجویی انجام می‌شود و پایان‌نامه یکی از تولیدهای اصلی پژوهشی دانشکده‌های کشاورزی است. برای فرازاندن سطح کیفی پایان‌نامه‌ها در رشته‌های کشاورزی ضرورت دارد تا چالش‌ها و عامل‌های مؤثر در تدوین پایان‌نامه از دیدگاه اصلی‌ترین کنش‌گران آن یعنی دانشجویان و اعضای هیئت علمی بررسی شود. از این رو هدف از این تحقیق، بررسی عامل‌های پیش‌برنده و بازدارنده مؤثر بر تدوین پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی رشته‌های کشاورزی دانشگاه لرستان بود. پژوهش از نوع کاربردی و توصیفی - همبستگی است که به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه اجرا شد. جامعه آماری این تحقیق شامل ۳۹ دانشجوی کارشناسی‌ارشد و ۲۵ دانشجوی دکتری و ۴۸ عضو هیئت علمی دانشکده کشاورزی در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی و آزمون‌های ناسازگاری من وایتنی و کروسکال والیس استفاده شد. تحلیل عاملی نشان داد که بازدارنده‌های سازمانی مهم‌ترین بازدارنده و خبرگی استاد راهنما مهم‌ترین پیش‌برنده در تدوین پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان می‌باشد. آزمون من وایتنی در مورد تأثیر جنس و مقطع تحصیلی بر تدوین پایان‌نامه نشان داد، دانشجویان پسر و دانشجویان کارشناسی‌ارشد با بازدارنده‌های فردی بیش‌تری در انجام پایان‌نامه روبه‌رو هستند. آزمون کروسکال والیس نیز نشان داد، دانشجویان گرایش‌های مختلف از لحاظ بازدارنده‌های انجام پایان‌نامه تفاوت معناداری ندارند. اولویت‌بندی چالش‌های انجام پایان‌نامه از دیدگاه استادان نشان داد، آنان ضعف دانشجو در ترجمه منابع علمی خارجی، حضور نیافتن پیوسته دانشجو در محیط دانشگاهی، نآشنایی دانشجو با روش تحقیق را به عنوان مهم‌ترین چالش‌ها مشخص کرده‌اند.

نمایه واژگان: بازدارنده‌های سازمانی، خبرگی استاد راهنما، انجام پایان‌نامه، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، رشته‌های کشاورزی

نویسنده مسئول: رضوان قنبری موحد

رایانامه: rghanbari21@gmail.com

پذیرش: ۹۶/۱۲/۰۸

دریافت: ۹۶/۰۳/۲۹

مقدمه

آموزش کشاورزی یکی از ارکان اصلی آموزش عالی می‌باشد که نقش بسزایی در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش کشاورزی دارد. بی شک توسعه کشاورزی هر کشوری وابسته به سیاست‌ها، برنامه‌ها و نظام آموزش کشاورزی و در نتیجه آن وابسته به دانش آموختگان متعهد و متخصص آن نظام است. برای رسیدن به توسعه کشاورزی آموزش عالی کشاورزی باید با از میان برداشتن بازدارنده‌ها، دانش آموختگانی تربیت کند که مهارت کافی داشته باشند (بهرامی و زمانی، ۱۳۸۰). انجام فعالیت‌های پژوهشی یکی از مهارت‌های اساسی برای دانشجویان در مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری است و در بیش‌تر موارد، پایان‌نامه نخستین تجربه جدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی به شمار می‌آید. بخش عمده‌ای از پژوهش‌ها در رشته‌های کشاورزی در قالب پایان‌نامه انجام می‌شود و پایان‌نامه یکی از تولیدات اصلی پژوهشی دانشکده‌های کشاورزی است. پایان‌نامه یا رساله، نوشتاری است که دانشجویان در موضوعی خاص مربوط به رشته تحصیلی خود، برای دریافت مدرک تحصیلی می‌نویسند. در پایان‌نامه دانشجویان موضوع یا ابهام و پرسشی را بررسی کرده و از راه تجزیه و تحلیل و یا تجربه‌های عملی و یا آزمایشی به آن پاسخ می‌دهند. به بیان دیگر پایان‌نامه شامل استدلال موضوعی، ارائه پژوهشی تجربی، حاصل کارآموزی و یا عصاره‌ای از درس‌های آموخته‌شده در دوران تحصیلی دانشجویان است که با راهنمایی استادان نگارش و تدوین می‌شود. پایان‌نامه با عنوان و محتوای تکراری در هیچ نظام آموزشی و در هیچ مقطع تحصیلی‌ای تعریف نشده است و همه دانشجویان موظف به نگارش پایان‌نامه با موضوع و محتوای جدید هستند.

اما پایان‌نامه نویسی در عمل، به وسیله عامل‌های گوناگونی محدود و یا آسانگری می‌شود. بدیهی است که بررسی تفصیلی هر یک از این عامل‌ها، کمبودها و چالش‌های موجود در این زمینه را بهتر و دقیق‌تر مشخص می‌کند. شاید عمده‌ترین کاستی که در رشته‌های کشاورزی احساس می‌شود، شناخت عامل‌های پیش برنده و بازدارنده پایان‌نامه نویسی از

دیدگاه اصلی‌ترین بازیگران آن یعنی دانشجویان و اعضای هیئت علمی باشد، چرا که اولین گام برای از میان برداشتن بازدارنده‌ها و محدودیت‌ها، شناسایی و شناخت آن‌هاست و در صورت آگاهی از آن‌ها می‌توان راه حل‌های اجرایی مناسب با آن‌ها را پیدا کرد. برخی پژوهش‌های مرتبط، زمینه مشترکی با این پژوهش دارند، این در حالی است که پژوهش‌های گذشته به تحلیل خود پایان‌نامه‌ها، از جنبه‌هایی مانند روش تحقیق به کار رفته در آن‌ها یا میزان رعایت اصول نگارش پایان‌نامه پرداخته‌اند، و هیچ یک از پژوهش‌هایی که تاکنون انجام شده‌اند در رشته‌های کشاورزی نیستند. آن دسته از پژوهش‌ها که به آن‌ها اشاره شد نیز تنها به بررسی محدودیت‌ها و بازدارنده‌های پایان‌نامه نویسی از دیدگاه دانشجویان پرداخته‌اند. به این ترتیب آنچه وجه تمایز این پژوهش با تحقیقات گذشته به شمار می‌آید، در درجه اول این است که هدف از این پژوهش کشف و شناسایی عامل‌های پیش برنده و بازدارنده پایان‌نامه نویسی از دیدگاه دانشجویان رشته‌های کشاورزی است، زیرا این خلأ احساس می‌شود که با توجه به تفاوت‌ها و ویژگی‌های هر رشته تحصیلی، به نارسایی‌های پایان‌نامه نویسی در رشته‌های کشاورزی نیز باید به صورت جدا نگاه شود؛ دوم این است که در این پژوهش از دیدگاه استادان راهنما و مشاور نیز به نارسایی‌ها و تنگناهای انجام پایان‌نامه پرداخته می‌شود چرا که استادان راهنما و مشاور نقش مهمی را در راهنمایی دانشجویان در انجام پایان‌نامه و هدایت آنان در مسیر درست تحقیق ایفا می‌کنند. این در حالی است که تا کنون توجه اندکی به بررسی چالش‌های اعضای هیأت علمی در راهنمایی دانشجویان در انجام پایان‌نامه از سوی محققان پرداخته شده است. بنابراین هدف این تحقیق، بررسی عامل‌های پیش برنده و بازدارنده انجام پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی رشته‌های کشاورزی دانشگاه لرستان می‌باشد.

چالش‌های مربوط به دانشجویان، چالش‌هایی‌اند که مختص دانشجویان بوده و به طور مثبت یا منفی بر تکمیل روند انجام پایان‌نامه تاثیر می‌گذارند. در

مشکلات دانشجویان را عبارت از دسترسی محدود به منابع مالی، روال اداری نامناسب دانشگاه، دسترسی محدود به منابع اطلاعاتی می‌داند. بهزادی و داورپناه (۱۳۸۸) در مقاله‌ای یکی از هدف‌های پژوهش خود را شناسایی دشواری‌های موجود در تجربه پژوهشی دانشجویان دانشگاه مشهد بیان کردند. نتیجه تحقیقات بیان‌گر آن است که کمبود زمان و روند اداری دانشگاه، دانشکده و گروه آموزشی از دشواری‌های عمده دانشجویان بوده است.

برخی محققان نیز چالش‌های مربوط به استاد راهنما را مورد توجه قرار داده‌اند. آبدین و وست (۲۰۰۷)، اسکوهی و همکاران (۱۳۹۳) و اسدی و همکاران (۱۳۹۶) فرض کرده‌اند که بدون راهنمایی خوب از استاد راهنما، شرایط دشواری برای دانشجو به وجود می‌آید که می‌تواند بر پیشرفت تحقیق تاثیر بگذارد. صادقی (۱۳۷۴) و صمدزاده (۱۳۷۹) نیز مشاغل فراوان و پرشمار استادان راهنما و مشاور و نیز ناتوانایی علمی در هدایت پژوهش را به عنوان بازدارنده‌ها و چالش‌های اصلی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در نگارش پایان‌نامه معرفی کردند. نیاواراندا (۲۰۰۵)؛ کابایا و همکاران (۲۰۰۹) و پیرس (۲۰۰۵) نیز برخی از چالش‌های مربوط به استادراهنما را مشخص کرده‌اند که شامل نشست‌های کم با دانشجویان، نبود علاقه به موضوع دانشجویان، کمک عملی خیلی کم، غیبت از کار بدون گذاشتن جانشین و نداشتن تجربه کافی تحقیق می‌باشند. توماس و نلسون (۲۰۰۱) نیز یکی از چالش‌های مهم مربوط به استاد راهنما را، نداشتن مهارت‌های تحقیق و دانش لازم ذکر کرده‌اند.

در این میان، شماری از بررسی‌ها به روابط دانشجویان و استاد توجه داشته‌اند. دیدگاه اصلی در این حوزه شامل تفاوت در انتظارات دانشجویان و استاد است، روش‌های مختلف نظارت و راهنمایی، مسائل مربوط به ارتباط و درک و نیز تفاوت در درک دانشجویان-استاد از تجربه‌های چندگانه از جمله این موارد می‌باشند (وول هوس، ۲۰۰۲؛ آرمیتج، ۲۰۰۶؛ لام و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهش انجام شده مک کورمک (۲۰۰۴) در گروه کوچکی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی نشان

بین آن‌ها به شکست در تعریف مسئله تحقیق، که می‌تواند به ناامیدی دانشجویان منجر شود (پیرسون و کایروز، ۲۰۰۴)؛ کمبود آموزش و تجربه در روش‌های تحقیق (کرسول، ۲۰۰۳)؛ ناتوانایی برای آماده‌سازی طرح روشن و دقیق مسئله پروپوزال (دسته و همکاران، ۲۰۰۶)؛ مدیریت زمان ضعیف (توندلانا و همکاران، ۲۰۱۱) می‌توان اشاره کرد. چالش‌های دیگر شامل نداشتن توانایی در نوشتن مقاله‌های منطقی، منسجم و سازمان یافته، نداشتن انگیزه شخصی برای تکمیل پایان‌نامه و نبود امکان مشورت با استاد راهنما به طور منظم (کان و فوستر، ۱۹۹۳؛ موتون، ۲۰۰۱؛ ماجونی و چیداوا، ۲۰۰۴)، نبود تعهد و انگیزه کافی برای انجام تحقیق، تعهدات و گرفتاری‌های خانوادگی (بل، ۲۰۰۰؛ پیرس، ۲۰۰۵؛ اندرسون و لاگین، ۲۰۰۶) می‌باشند. دیگر چالش‌های قابل شناسایی مربوط به دانشجویان عبارت‌اند از: چالش‌های فکری آنان در انتخاب و نیز محدود کردن موضوع برای تحقیق و نبود تفکر انتقادی و تحلیلی در بین دانشجویان، دشواری در بیان و ارتباط دیدگاه‌ها (ناد و همکاران، ۲۰۰۶).

گذشته از چالش‌های مرتبط با دانشجویان، برخی دیگر از محققان نشان داده‌اند که ظرفیت دانشجویان برای انجام پایان‌نامه توسط عامل‌های نهادی نیز محدود می‌شود (موتون، ۲۰۰۱؛ نیاواراندا، ۲۰۰۵؛ پیرس، ۲۰۰۵). شارپ و هوارد (۱۹۹۶) تشخیص دادند که موضوع تحقیق به دانشجویان تحمیل می‌شود و به آنان فرصت داده می‌شود در مدت سه تا شش ماه پروژه‌های تحقیقاتی را تصویب کنند. مسائل دیگر شامل کافی نبودن خدمات اینترنت، نبود امکان دسترسی به رایانه، مواد تحقیق و افزایش شمار دانشجویان (باتری و ریچر، ۲۰۰۵؛ آبدین، ۲۰۰۷)، کافی نبودن بودجه، نبود وجود فضای فیزیکی (کان و فوستر، ۱۹۹۳؛ براون، ۱۹۹۷؛ فیلیپ و پاگ، ۲۰۰۰؛ ماجونی و چیداوا، ۲۰۰۴) می‌باشند. میزانی (۱۳۸۷) در پایان‌نامه خود به بررسی چالش‌های تدوین پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی در دانشگاه‌های ارومیه، اهواز، خوارزمی، تهران، شهید بهشتی، فردوسی و گیلان پرداخته است. وی مهم‌ترین

روش‌شناسی

این تحقیق از نظر ماهیت، از نوع پژوهش‌های کمی است و از نظر هدف جزو تحقیقات کاربردیست که برای گردآوری داده‌ها به شکل میدانی انجام شده است. جامعه آماری در این تحقیق از دو گروه تشکیل شد. گروه اول شامل ۳۹ دانشجوی کارشناسی‌ارشد و ۲۵ دانشجوی دکتری گرایش‌های کشاورزی بود که مشغول انجام پایان‌نامه بودند. گروه دوم از جامعه آماری نیز شامل ۴۸ عضو هیئت علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان بود که دست کم پیشینه راهنمایی و مشاوره ۳ پایان‌نامه را داشته باشند. از آنجا که جامعه‌ی مورد نظر کوچک و محدود بود، گردآوری داده‌های مورد نیاز با سرشماری انجام شده و از هیچ‌گونه نمونه‌گیری استفاده نشد. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بود که با بهره‌گیری از پیشینه تحقیق و مصاحبه با دانشجویان و اعضای هیئت علمی تدوین شد. بدین صورت که پس از بررسی مقاله‌های مرتبط، مصاحبه‌هایی با تعدادی از دانشجویان و اعضای هیئت علمی انجام شد و سپس مهم‌ترین گویه‌ها برای طراحی پرسشنامه استخراج شد. با توجه به این که جامعه آماری این پژوهش دو گروه از دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی بودند، از این رو برای هر گروه یک پرسشنامه جداگانه‌ای طراحی و تکمیل شد. روایی ابزار با بهره‌گیری از نظرسنجی از صاحب‌نظران و محققان موضوع‌های مربوط به کارآفرینی در دانشگاه رازی مورد بررسی قرار گرفت و گویه‌های نامناسب حذف شدند و چندگویه نیز اضافه گردیدند. هم‌چنین برای بررسی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار آن برای پرسشنامه‌های مربوط به دانشجویان و اعضای هیئت علمی به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۹ محاسبه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شد. برای تحلیل توصیفی از میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و تحلیل عاملی اکتشافی و در بخش استنباطی نیز از آزمون‌های نافرسانجه‌ای من وایتنی و کروسکال والیس استفاده شد.

داد، شکاف اصلی بین درک دانشجویان در مورد تحقیق و چیزی که از آنان انتظار می‌رود و با آنچه که استادان باور دارند که دانشجویان می‌توانند انجام دهند، وجود دارد. بیچنر و باستورکمن (۲۰۰۶) همین‌طور خاطر نشان می‌کنند، رابطه استاد-دانشجو هنگامی دشوارتر می‌شود که استادان دانش ضمنی از ویژگی‌ها و روش‌های پایان‌نامه دارند، اما نمی‌توانند با دانشجویان ارتباط داشته باشند. لومادی (۲۰۰۸) تفاوت‌های موجود در انتظارهای بین دانشجویان و استادان راهنما را گزارش می‌کند. بنابراین استادان راهنما ناچارند زمان زیادی را صرف ویرایش و اصلاح کار دانشجویان کنند. بسیاری از محققان (دانگ، ۱۹۹۸؛ لومادی، ۲۰۰۸؛ درنان و کلارک، ۲۰۰۹) پیشنهاد می‌کنند که استادان برای شناسایی انتظارهای دانشجویان از همان آغاز اقدام کنند و راهنمایی‌های روشن را در نقش خود ارائه دهند.

بیر و هانورث (۲۰۰۵) در فراتحلیل ۱۶۰ تحقیق در رابطه با پایان‌نامه نویسی به این نتیجه رسید، تأمین بودجه، اجتماعی بودن و روابط مثبت و حمایت‌کننده استادان راهنما و مشاور بر تکمیل رساله دکتری مؤثر است. ماهر و همکاران (۲۰۰۴) به بررسی عامل‌های مرتبط با انجام موفقیت آمیز پایان‌نامه دانشجویان پرداخته‌اند و به مواردی هم‌چون دسترسی به منابع مالی، ماهیت رابطه مشاوره، نگرانی‌های فردی دانشجویان در مورد مشکلات زناشویی، خانوادگی و یا سلامتی اشاره کرده‌اند.

نتایج بررسی پیچفورث و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان داد، سطح مهارت زبان انگلیسی دانشجویان، شرایط خانوادگی و اجتماعی، حالت عاطفی، موقعیت مالی، حمایت همکلاسیان، دسترسی به کتابخانه، مهارت استاد راهنما، دسترسی به اینترنت، محیط مناسب تحقیق، داشتن تجربه تئوری، علاقه به موضوع تحقیق، رابطه بین دانشجو و استاد راهنما، مهارت دانشجویان در نگارش پایان‌نامه، و حضور پیوسته دانشجو از جمله عامل‌های مهمی هستند که بر انجام موفقیت آمیز پایان‌نامه تأثیر دارند.

جدول ۱- رتبه‌بندی چالش‌های انجام پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	چالش
۱	۰/۱۵	۰/۶۳	۴/۱۰	مجهد نبودن آزمایشگاه‌ها و کهنه بودن ابزار و وسایل
۲	۰/۱۸	۰/۷۷	۴/۲۳	نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه
۳	۰/۲۰	۰/۶۹	۳/۵۱	مشکل و زمان‌بر بودن کارهای اداری پیش و پس از دفاع
۴	۰/۲۱	۰/۷۶	۳/۶۲	نبود امکان همکاری سازمان‌ها در دادن اطلاعات مورد نیاز
۴	۰/۲۱	۰/۶۵	۳/۰۵	نبود امکان نظارت استاد راهنما در فرایند تدوین پایان‌نامه
۵	۰/۲۲	۰/۸۹	۳/۹۵	در دسترس نبودن استاد راهنما و مشاور
۶	۰/۲۳	۰/۸۶	۳/۷۲	کمبود دانش استادان راهنما و مشاور از موضوع پایان‌نامه
۹	۰/۲۶	۰/۸۸	۳/۴۳	درگیری استاد راهنما در مشاغل اداری
۷	۰/۲۴	۰/۷۰	۲/۸۸	کم حوصلگی استاد راهنما در پاسخ به پرسش‌های دانشجویان
۷	۰/۲۴	۰/۹۱	۳/۸۰	نبود کتاب‌های جدید در کتابخانه دانشگاه
۸	۰/۲۵	۰/۷۸	۳/۱۷	فاصله زیاد محل زندگی تا دانشگاه
۸	۰/۲۵	۰/۶۹	۲/۷۶	درگیری‌های شغلی و خانوادگی
۹	۰/۲۶	۰/۹۷	۳/۶۹	نداشتن دسترسی به اینترنت و حجم ناکافی آن
۹	۰/۲۶	۰/۸۸	۳/۴۳	درگیری استاد راهنما در مشاغل اداری
۱۰	۰/۲۷	۰/۷۷	۲/۸۱	نا توانی در انتخاب موضوع پایان‌نامه
۱۰	۰/۲۷	۰/۹۰	۳/۳۶	نبود فضای لازم برای تعامل با استاد راهنما و مشاور
۱۱	۰/۲۸	۰/۵۸	۲/۰۶	نبود علاقه لازم به موضوع تصویب شده
۱۲	۰/۲۹	۰/۷۵	۲/۵۴	نداشتن مهارت کافی در نوشتن پروپوزال
۱۳	۰/۳۰	۰/۸۹	۲/۹۶	نداشتن مهارت کافی در نگارش پایان‌نامه
۱۴	۰/۳۱	۰/۷۳	۲/۳۸	ناکافی بودن زمان برای انجام پایان‌نامه
۱۵	۰/۳۵	۰/۸۴	۲/۴۳	دسترسی دشوار به کتاب‌ها، مقاله‌ها و مجله‌ها
۱۶	۰/۳۸	۱/۰۱	۲/۶۸	نبود دقت در بررسی پروپوزال‌ها
۱۷	۰/۳۹	۱/۱۱	۲/۸۵	نبود امکان اختصاص زمین به دانشجویان
۱۸	۰/۴۰	۰/۹۹	۲/۵۰	طولانی بودن فرایند دریافت معرفی‌نامه از دانشگاه برای سازمان‌ها
۱۹	۰/۴۱	۰/۹۵	۲/۳۲	نداشتن مهارت در جستجو و دسترسی به منابع علمی
۲۰	۰/۴۲	۰/۹۳	۲/۱۹	نداشتن مهارت در تحلیل داده‌ها
۲۱	۰/۴۷	۰/۸۷	۱/۸۶	نا سازگاری اخلاقی با استاد
۲۲	۰/۵۰	۰/۸۱	۱/۶۳	تبعیض قایل شدن استاد راهنما در دادن نمره
۲۳	۰/۵۷	۰/۹۸	۱/۷۱	تبعیض قایل شدن استاد راهنما در بین دانشجویان دختر و پسر

یافته‌ها

شده‌اند. از سوی دیگر، یافته‌ها نشان داد، چالش‌های تبعیض قایل شدن استاد راهنما در بین دانشجویان دختر و پسر، تبعیض قایل شدن استاد راهنما در دادن نمره و نا سازگاری اخلاقی با استاد در اولویت‌های آخر از دیدگاه دانشجویان قرار دارند. به عبارت دیگر دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این موارد کم‌ترین چالش را داشته‌اند. دلیل آن شاید مربوط به این موضوع باشد که استادان اغلب به مسایل اخلاقی توجه دارند و برای آنان دانشجویان تفاوتی نمی‌کنند، لذا تبعیضی بین آنان قایل نمی‌شوند بلکه عملکرد کاری دانشجویان است که مورد داوری استادان راهنما و مشاور قرار می‌گیرد.

به منظور مشخص کردن و تعیین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر کدام از متغیرها در قالب عامل‌های دسته‌بندی شده از تحلیل عاملی استفاده شد.

جدول ۱ رتبه‌بندی چالش‌های انجام پایان‌نامه را بر اساس ضریب تغییرات در بین دانشجویان نشان می‌دهد.

بر این پایه کم‌ترین مقدار ضریب تغییرات مربوط به مجهد نبودن آزمایشگاه‌ها و کهنه بودن ابزار و وسایل به میزان ۰/۱۵ می‌باشد. بر این اساس دانشجویان مورد بررسی در زمینه دسترسی به تجهیزات آزمایشگاهی بیش‌ترین مشکل را دارند. نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه، مشکل و زمان‌بر بودن کارهای اداری پیش و پس از دفاع، نبود امکان نظارت استاد راهنما در فرایند تدوین پایان‌نامه و نبود امکان همکاری سازمان‌ها در دادن اطلاعات مورد نیاز به ترتیب به عنوان مهم‌ترین چالش‌های انجام پایان‌نامه از سوی دانشجویان تحصیلات تکمیلی مشخص

جدول ۴- ویژگی عامل‌های استخراج شده

عامل	مقدار	درصد واریانس مقدار	فراوانی انباشته درصد
	ویژه	ویژه	واریانس
اول	۱۳/۶۴۱	۱۸/۵۲۱	۱۸/۵۲۱
دوم	۹/۵۱۱	۱۴/۳۲۵	۳۲/۸۴۶
سوم	۶/۱۲۱	۱۱/۱۴۲	۴۳/۹۸۸
چهارم	۳/۹۶۳	۷/۲۴۵	۵۱/۲۳۳

عاملی می‌باشد. برای دسته‌بندی عامل‌ها، از معیار مقدار ویژه استفاده شد و عامل‌های دارای مقدار ویژه بزرگ‌تر از یک مدنظر بود (جدول ۲).

عامل اول با مقدار ویژه ۱۱/۳۶۳ به تنهایی ۱۷/۷۴ درصد از واریانس متغیرها را تبیین کند. چهار عامل مشخص شده حدود ۴۸ درصد کل واریانس متغیرها را تبیین می‌کنند. وضعیت قرار گرفتن متغیرها (۲۸ متغیر اصلی) در عامل‌ها با فرض واقع شدن متغیرهای با بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵، پس از چرخش عامل‌ها به روش وریماکس، نامگذاری عامل‌ها انجام شد (جدول ۳). باتوجه به متغیرهای تشکیل دهنده عامل‌ها، عامل اول به نام بازدارنده‌های سازمانی، عامل دوم به نام بازدارنده‌های راهنمایی و نظارت، عامل سوم به نام بازدارنده‌های فردی و عامل چهارم به نام بازدارنده‌های پژوهشی نامگذاری شدند.

به منظور مشخص کردن و تعیین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر کدام از متغیرها در قالب عامل‌های دسته‌بندی شده از تحلیل عاملی استفاده شد مقدار $(KMO=0/649)$. مقدار آماره بارتلت $(14/471)$ معنی‌دار بود $(P=0/01)$ که گویای مناسب بودن منظور شده برای تحلیل عاملی می‌باشد. برای دسته‌بندی عامل‌ها، از معیار مقدار ویژه استفاده شد و عامل‌های دارای مقدار ویژه بزرگ‌تر از یک مدنظر بودند (جدول ۴).

عامل اول با مقدار ویژه ۱۳/۶۴۱ به تنهایی ۱۸/۵۲۱ درصد از واریانس متغیرها را تبیین می‌کند (جدول ۴). چهار عامل بالا حدود ۵۱ درصد از کل واریانس متغیرها را تبیین می‌کنند. وضعیت قرار گرفتن متغیرها در عامل‌ها با فرض واقع شدن متغیرهای با بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵، پس از چرخش

جدول ۲- ویژگی عامل‌های استخراج شده

عامل	مقدار	درصد واریانس مقدار	فراوانی انباشته درصد
	ویژه	ویژه	واریانس
اول	۱۱/۳۶۳	۱۷/۷۴۴	۱۷/۷۴۴
دوم	۷/۴۳۲	۱۳/۲۱۳	۳۰/۹۵۷
سوم	۵/۳۶۶	۱۰/۳۶۲	۴۱/۳۱۹
چهارم	۲/۶۸۹	۶/۵۱۸	۴۷/۸۳۷

جدول ۳- متغیرهای هر عامل بازدارنده و ضریب آن‌ها از ماتریس دوران یافته

نام عامل	متغیر	ضریب
سازمانی	نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه	۰/۷۵۲
	مجرب نبودن آزمایشگاه‌ها و کهنه بودن ابزار و وسایل	۰/۸۴۳
	نبود کتاب‌های جدید در کتابخانه دانشگاه	۰/۶۹۸
	نداشتن دسترسی به اینترنت و حجم ناکافی آن	۰/۷۶۳
راهنمایی و نظارت	نبود امکان اختصاص زمین به دانشجویان	۰/۸۴۵
	نبود فضای لازم برای تعامل با استاد راهنما و مشاور	۰/۹۳۴
	کمبود دانش استادان راهنما و مشاور از موضوع پایان‌نامه	۰/۸۳۲
	در دسترس نبودن استاد راهنما و مشاور	۰/۷۹۵
پژوهشی	تبعیض قایل شدن استاد راهنما در بین دانشجویان دختر و پسر	۰/۹۵۶
	نبود امکان نظارت استاد راهنما در فرایند تدوین پایان‌نامه	۰/۸۳۱
	کم حوصلگی استاد راهنما در پاسخ به پرسش‌های دانشجویان	۰/۸۵۰
	تبعیض قایل شدن استاد راهنما در دادن نمره	۰/۹۱۳
فردی	درگیری استاد راهنما در مشاغل اداری	۰/۸۲۱
	ناکافی بودن زمان جهت انجام پایان‌نامه	۰/۹۴۱
	نبود امکان همکاری سازمان‌ها در دادن اطلاعات مورد نیاز	۰/۸۷۰
	نبود دقت در بررسی پروپوزال‌ها	۰/۹۳۳
فردی	طولانی بودن فرایند دریافت معرفی‌نامه از دانشگاه برای سازمان‌ها	۰/۷۱۵
	مشکل و زمان‌بر بودن کارهای اداری پیش و پس از دفاع	۰/۷۳۰
	نا توانی در انتخاب موضوع پایان‌نامه	۰/۷۱۱
	نداشتن مهارت کافی در نگارش پایان‌نامه	۰/۶۶۴
فردی	درگیری‌های شغلی و خانوادگی	۰/۸۴۵
	نا سازگاری اخلاقی با استاد	۰/۷۶۱
	عدم مهارت در تحلیل داده‌ها	۰/۸۴۲
	فاصله زیاد محل زندگی تا دانشگاه	۰/۸۸۸

مقدار $(KMO=0/857)$ و مقدار آماره بارتلت $(13/634)$ معنی‌دار بود $(P<0/01)$ که گویای مناسب بودن همبستگی متغیرهای منظور شده برای تحلیل

جدول ۵- متغیرهای هر عامل و ضریب آن‌ها از ماتریس دوران یافته

ضرایب	متغیر	عامل
۰/۹۴۴	مهارت استاد راهنما در موضوع تحقیق	خبرگی استاد راهنما
۰/۷۲۰	در دسترس بودن استاد راهنما	
۰/۸۶۷	بازخورد به هنگام و سازنده استاد راهنما	
۰/۶۵۳	توانایی استاد راهنما در روش‌های تحقیق	
۰/۷۷۱	اختصاص زمان کافی در نظارت بر تحقیق	
۰/۶۴۳	رابطه مثبت و حمایتی استاد راهنما با دانشجو	
۰/۹۱۳	داشتن مهارت کافی در نگارش پایان‌نامه	فردی
۰/۸۲۵	مهارت کافی در تحلیل داده‌ها	
۰/۷۲۶	داشتن مهارت در زبان انگلیسی	
۰/۹۴۵	مهارت در روش‌های تحقیق	
۰/۶۹۸	مهارت در تعامل با استاد راهنما و مشاور	
۰/۸۳۴	مهارت در تعادل بین زندگی و تحصیل	
۰/۹۲۰	فاصله نزدیک محل زندگی تا دانشگاه	
۰/۷۶۵	دسترسی کافی به اینترنت	تحقیقاتی
۰/۶۷۸	دسترسی به کتاب‌های جدید در کتابخانه	
۰/۸۷۹	اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه	
۰/۹۱۶	وجود آزمایشگاه‌های مجهز با ابزار و وسایل جدید	
۰/۶۶۳	فضای لازم برای تعامل با استاد راهنما و مشاور	
۰/۸۱۵	بهبود تدریس روش‌های تحقیق	آموزشی
۰/۷۴۲	افزایش واحدهای روش تحقیق در دوره تحصیلی	
۰/۶۷۹	آموزش کافی در تحلیل داده‌ها	
۰/۸۶۰	آموزش پوپوزال نویسی	
۰/۶۶۴	آموزش نگارش پایان‌نامه	
۰/۹۹۲	آموزش رعایت اخلاق علمی در دوره تحصیلی	

جدول ۶- تأثیر مقطع تحصیلی در بازدارنده‌های انجام پایان‌نامه

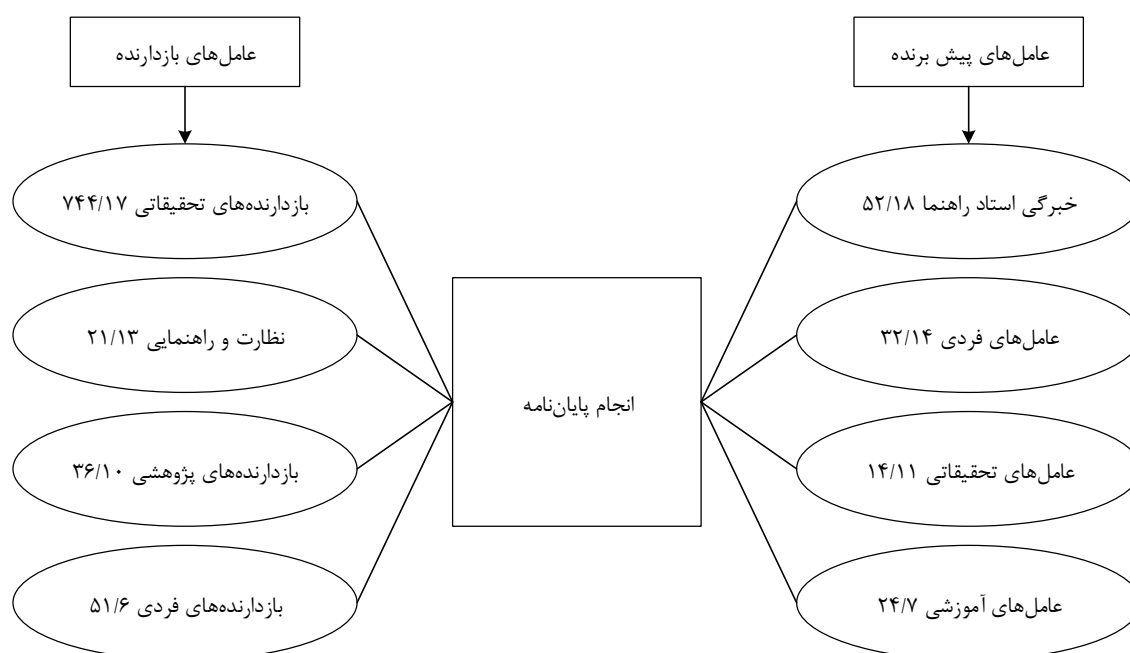
بازدارنده	مقطع تحصیلی	میانگین رتبه ای	Z	S
سازمانی	کارشناسی‌ارشد	۳۴/۳۶	-۸۱۳	۰/۵۶۱
	دکتری	۳۸/۱۷		
راهنمایی و نظارت	کارشناسی‌ارشد	۳۵/۵۰	۰/۹۴۵	۰/۱۳۵
	دکتری	۳۳/۹۸		
فردی	کارشناسی‌ارشد	۴۴/۵۶	۳/۴۷۶	۰/۰۱۲
	دکتری	۲۰/۱۰		
پژوهشی	کارشناسی‌ارشد	۳۴/۴۴	۰/۶۸۹	۰/۴۲۹
	دکتری	۳۹/۶۵		

نتایج آزمون من وایتنی نشان داد که دانشجویان کارشناسی‌ارشد و دکتری از لحاظ بازدارنده‌های فردی تفاوت معناداری را تجربه کرده‌اند. مقدار P-value برای این متغیر کم‌تر از سطح معنی‌داری ۵ درصد است و نشان می‌دهد، تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان کارشناسی‌ارشد و دکتری وجود دارد.

عامل‌ها به روش وریماکس، نامگذاری عامل‌ها انجام شد (جدول ۵). باتوجه به متغیرهای تشکیل دهنده عامل‌ها، عامل اول به نام خبرگی استاد راهنما، عامل دوم به نام عامل‌های فردی، عامل سوم به نام عامل‌های تحقیقاتی و عامل چهارم به نام عامل‌های آموزشی نام گذاری شدند.

نگاره ۱، نتایج مقایسه تحلیل عاملی عامل‌های پیش برنده و بازدارنده انجام پایان‌نامه را توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های کشاورزی دانشگاه لرستان نشان می‌دهد. سهم عامل‌های پیش برنده انجام پایان‌نامه (با تبیین ۵۱/۲۳ درصد) بیش‌تر از عامل‌های بازدارنده (با تبیین ۴۷/۸۳ درصد) آن بوده است.

به منظور بررسی تأثیر جنس، مقطع و گرایش تحصیلی، از آزمون‌های من وایتنی و کروسکال والیس استفاده شد. نتایج به دست آمده در جدول‌های ۶، ۷ و ۸ آمده‌اند.

نگاره ۱- مدل نظری عامل های پیش برنده و بازدارنده انجام پایان نامه

پسر وجود دارد. دانشجویان پسر در رابطه با بازدارنده های فردی دارای میانگین بالاتری بودند. در بقیه موارد اختلاف معناداری در سطح ۱ درصد وجود نداشت.

چالش های انجام پایان نامه در بین اعضای هیئت علمی گرایش های کشاورزی مورد بررسی قرار گرفتند. جدول ۸ نتایج رتبه بندی چالش های انجام پایان نامه را بر اساس ضریب تغییرات در بین اعضای هیئت علمی نشان می دهد.

یافته های جدول ۸ نشان می دهد، کمترین مقدار ضریب تغییرات مربوط به ناآشنایی با روش تحقیق به میزان ۰/۱۵ می باشد. بر این اساس استادان راهنما و مشاور مورد بررسی در زمینه روش تحقیق بیشترین مشکل را با دانشجویان در انجام پایان نامه دارند. ضعف در ترجمه منابع علمی لاتین، مهارت ناکافی دانشجویان برای کار با نرم افزارهای مورد نیاز، ناآشنایی و مهارت دانشجویان در استفاده از منابع علمی معتبر، و ضعف در تدوین پروپوزال به ترتیب به عنوان مهم ترین چالش های انجام پایان نامه از سوی استادان راهنما و مشاور مشخص شده اند. از سوی دیگر، یافته ها نشان داد، چالش های نبود روحیه

جدول ۷- تأثیر جنس در بازدارنده های انجام پایان نامه

بازدارنده	جنس	میانگین رتبه ای	Z	S
سازمانی	زن	۳۳/۵۳	۰/۵۷۱	۰/۶۵۳
	مرد	۳۷/۹۳		
راهنمایی و نظارت	زن	۴۰/۳۰	-۰/۷۸۲	۰/۱۱۳
	مرد	۳۲/۹۵		
فردی	زن	۳۶/۸۳	-۴/۱۲۷	۰/۰۲۴
	مرد	۱۸/۷۹		
پژوهشی	زن	۳۸/۵۰	-۰/۶۲۰	۰/۴۲۱
	مرد	۳۳/۲۵		

دانشجویان کارشناسی ارشد در رابطه با بازدارنده های فردی دارای میانگین بالاتری بودند. در دیگر موارد اختلاف معناداری در سطح ۱ درصد وجود ندارد. به طوری که دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در رابطه با این چالش ها دارای وضعیت یکسانی بوده اند.

نتایج آزمون من وایتنی برای بررسی تفاوت دانشجویان بر حسب جنسیت نشان داد، دانشجویان دختر و پسر از لحاظ بازدارنده های فردی تفاوت معناداری را تجربه کرده اند. مقدار P-value برای این متغیر کم تر از سطح معنی داری ۵ درصد است و نشان می دهد، تفاوت معنی داری بین دانشجویان دختر و

جدول ۸- چالش‌های انجام پایان‌نامه از دیدگاه استادان راهنما و مشاور

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	چالش
۱	۰/۱۵	۰/۶۹	۴/۴۰	نا آشنایی با روش تحقیق
۲	۰/۱۶	۰/۷۶	۴/۷۳	ضعف در ترجمه منابع علمی لاتین
۲	۰/۱۶	۰/۵۷	۳/۴۷	مهارت ناکافی دانشجویان برای کار با نرم‌افزارهای مورد نیاز
۳	۰/۱۷	۰/۶۵	۳/۸۰	عدم آشنایی و مهارت دانشجویان در استفاده از منابع علمی معتبر
۳	۰/۱۷	۰/۶۵	۳/۸۰	عدم آشنایی و مهارت دانشجویان در استفاده از منابع علمی معتبر
۴	۰/۱۸	۰/۷۵	۴/۱۷	ضعف در تدوین پروپوزال
۵	۰/۲۰	۰/۹۲	۴/۶۵	نداشتن حضور مستمر و دايم دانشجو در محیط دانشگاهی
۵	۰/۲۰	۰/۸۵	۴/۳۱	نداشتن روحیه خلاقیت در انجام پایان‌نامه
۶	۰/۲۴	۰/۸۹	۳/۷۶	بی نظمی در مراجعه‌ها برای انجام پایان‌نامه
۷	۰/۲۵	۰/۷۸	۳/۱۶	گرایش به انتخاب موضوع‌های راحت و تکراری
۸	۰/۲۶	۱/۰۳	۳/۹۸	ناتوانی در استخراج مقاله از پایان‌نامه
۹	۰/۲۸	۰/۸۰	۲/۸۶	نداشتن تفکر انتقادی از سوی دانشجویان
۹	۰/۲۸	۰/۶۸	۲/۴۶	نداشتن انگیزه و علاقه کافی برای انجام پایان‌نامه
۱۰	۰/۲۹	۱/۰۷	۳/۷۳	ناتوانی در تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۰	۰/۲۹	۰/۹۷	۳/۳۶	گرایش به نسخه برداری بدون مطالعه کتب و اسناد
۱۱	۰/۳۰	۰/۹۳	۳/۰۵	تعمیل در انجام هر چه زودتر پایان‌نامه به قیمت فدا کردن کیفیت
۱۱	۰/۳۰	۰/۸۲	۲/۷۳	ناتوانی در تدوین مرور منابع و ادبیات تحقیق
۱۱	۰/۳۰	۰/۶۵	۲/۱۹	انجام بخش‌هایی از پایان‌نامه توسط غیر دانشجو
۱۲	۰/۳۱	۱/۰۱	۳/۲۵	پایین بودن پشتکار در انجام کار
۱۲	۰/۳۱	۰/۷۶	۲/۴۳	ناتوانی در استناد دهی منابع در پایان‌نامه
۱۲	۰/۳۱	۰/۷۳	۲/۳۷	نداشتن توجه کافی دانشجویان به راهنمایی‌های تحقیق
۱۳	۰/۳۲	۰/۹۶	۲/۹۷	نداشتن مهارت کافی در کار با تجهیزات آزمایشگاهی
۱۴	۰/۳۳	۰/۸۸	۲/۶۸	نداشتن اولویت به انجام پایان‌نامه به دلی مشغله‌های کاری
۱۵	۰/۳۴	۱/۲۱	۳/۵۴	نداشتن مطالعه کافی در زمینه موضوع پایان‌نامه
۱۵	۰/۳۴	۰/۸۰	۲/۳۲	نبود رعایت اخلاق علمی و تعهد اخلاقی در تدوین پایان‌نامه
۱۶	۰/۳۵	۰/۹۲	۲/۵۹	ناکافی بودن مهارت‌های کاوش الکترونیک
۱۷	۰/۴۱	۰/۹۳	۲/۲۷	مهارت ارتباطی و آداب اجتماعی ضعیف
۱۸	۰/۴۳	۰/۷۶	۱/۷۵	رقابت ناسالم دانشجویان در انجام پایان‌نامه
۱۹	۰/۴۵	۰/۸۹	۱/۹۷	رعایت نکردن احترام نسبت به استادان
۲۰	۰/۵۶	۱/۰۲	۱/۸۰	نبود روحیه هم‌اندیشی و همیاری بین دانشجویان در انجام پایان‌نامه
۲۰	۰/۵۶	۰/۹۰	۱/۶۱	نداشتن آگاهی کافی از قوانین و مقررات مربوط به انجام پایان‌نامه

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد، خبرگی استاد راهنما مهم‌ترین عامل پیش برنده در تدوین پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان می‌باشد. نتایج بررسی‌های آبدین و همکاران (۲۰۱۲)، اولیایی و همکاران (۲۰۱۵) و روتز و باتما (۲۰۱۲) این یافته را تأیید می‌کنند. آنان بر این باورند که استادان راهنمای خوب باید در دسترس و دوستانه باشند، دارای نگرش حمایتی، بازخورد به هنگام و ذهن باز باشند و آمادگی پذیرش خطاها را داشته باشند.

نتایج تحقیق در رابطه با عامل‌های بازدارنده نیز نشان داد که بازدارنده‌های سازمانی مهم‌ترین مشکل در تدوین پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان می‌باشد. نتایج بررسی‌های موتون (۲۰۰۵)، پیرس (۲۰۰۵)،

هم‌اندیشی و همیاری بین دانشجویان در انجام پایان‌نامه، نداشتن آگاهی کافی از قوانین و مقررات مربوط به انجام پایان‌نامه و رعایت نکردن احترام نسبت به استادان در اولویت‌های آخر از دیدگاه استادان راهنما و مشاور قرار دارند. به عبارت دیگر اعضای هیئت علمی در این موارد کم‌ترین چالش را با دانشجویان داشته‌اند. دلیل آن شاید مربوط به این موضوع باشد که اغلب دانشجویان در انجام پایان‌نامه با یکدیگر تعامل و همیاری دارند و سعی دارند تجربه‌های خود را در اختیار یکدیگر قرار دهند بنابراین رقابت ناسالمی در بین آنان وجود ندارد و چون با یکدیگر تبادل اطلاعات دارند بنابراین نسبت به قوانین و مقررات مربوط به انجام پایان‌نامه آگاهی کافی دارند.

نتایج نشان دادند که نبود امکان نظارت استاد راهنما در فرایند تدوین پایان‌نامه یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌هایی است که از سوی دانشجویان مشخص شده است. نتایج بررسی موتون (۲۰۰۱)، آرمسترانگ (۲۰۱۲) و فان (۲۰۱۳) نیز این یافته را تأیید می‌کنند. در دسترس نبودن استادان راهنما و مشاور می‌تواند به دلایل چندی هم‌چون نظارت بیش از ظرفیت مجاز استادان راهنما و مشاور، پرداختن به وظایف خانوادگی و اجتماعی و درگیری استادان در وظایف شغلی دیگر باشد.

دشواری و زمان‌بر بودن کارهای اداری پیش و پس از دفاع از دیگر چالش‌های دانشجویان در تدوین پایان‌نامه است. نتایج بررسی اسمعیل و همکاران (۲۰۱۱)، داورپناه و بهزادی (۱۳۸۸) و خورسندی و همکاران (۱۳۹۴) نیز این یافته را تأیید می‌کنند. دیوانسالاری و کاغذ بازی‌های بی‌مورد، فرآیند طولانی و وقت‌گیر تصویب پروپوزال و گرفتن مجوزهای دفاع، از جمله چالش‌هایی هستند که باعث رفت و آمدهای پی‌در پی دانشجویان شده و آنان را خسته و دلزده می‌کند.

از سوی دیگر نتایج اولویت‌بندی چالش‌های انجام پایان‌نامه از دیدگاه استادان نشان داد آنان ناآشنایی با روش تحقیق، ضعف در ترجمه منابع علمی لاتین و ضعف در تدوین پروپوزال را به عنوان مهم‌ترین چالش‌ها مشخص کرده‌اند. نتایج بررسی آرمسترانگ (۲۰۱۲)، فان (۲۰۱۳) و بیچنر و باستورکمن (۲۰۰۶) نیز این یافته را تأیید می‌کنند. متأسفانه بسیاری از دانشجویان دارای ضعف در زبان انگلیسی هستند؛ این در حالی است که امروزه بسیاری از مقاله‌ها و کتاب‌های جدید در رشته‌های مختلف تحصیلی به زبان انگلیسی در سطح بین‌المللی در دسترس هستند. بنابراین یادگیری مهارت‌های زبان توسط دانشجویان ضروری است.

از سوی دیگر بسیاری از دانشجویان با روش‌های تحقیق ناآشنایی ندارند. نتایج بررسی‌های ایزبلو (۲۰۱۲)، ایسمیل و همکاران (۲۰۱۱) درنان و کلارک (۲۰۰۹)، و توماس و نلسون (۲۰۰۱) این یافته را تأیید می‌کنند. ناآشنایی با روش‌های پژوهش علمی سبب

ابدین (۲۰۰۷) و ایگان (۲۰۱۰)، این یافته را تأیید می‌کنند که دانشجویان با چالش‌های سازمانی فراوانی در انجام پایان‌نامه رو به رو هستند. همان‌طور که یافته‌ها نشان داد نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه از سوی دانشگاه‌ها، کهنه بودن ابزار و وسایل موجود در آزمایشگاه‌ها و نبود کتاب‌های جدید در کتابخانه عمده‌ترین چالش‌هایی هستند که دانشجویان با آن رو به رو بوده‌اند. بیش‌تر دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های کشاورزی برای انجام تحقیقات نیاز به استفاده از آزمایشگاه دارند اما اغلب با کمبود مواد اولیه برای انجام آزمایش رو به رو هستند و دستگاه‌های موردنیاز در داخل آزمایشگاه‌ها وجود ندارند و یا کهنه هستند.

از سوی دیگر نتایج اولویت‌بندی چالش‌های انجام پایان‌نامه از دیدگاه دانشجویان نشان داد که آنان مجهز نبودن آزمایشگاه‌ها و کهنه بودن ابزار و وسایل را به عنوان مهم‌ترین چالش در تدوین انجام پایان‌نامه مشخص کرده‌اند. نتایج بررسی‌های کلادیوس و وینسنت (۲۰۱۷)، اکپو (۲۰۱۶) و آزور (۲۰۱۶) نیز این یافته را تأیید می‌کنند. این مسئله به ویژه برای رشته‌های کشاورزی به دلیل ماهیت آن‌ها دارای اهمیت بیش‌تری است. اکثر دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های کشاورزی برای انجام تحقیقات نیاز به استفاده از آزمایشگاه دارند، اما اغلب با کمبود مواد اولیه برای انجام آزمایش رو به رو هستند و دستگاه‌های موردنیاز در داخل آزمایشگاه‌ها وجود ندارند و یا کهنه هستند.

نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌هایی است که از سوی دانشجویان مشخص شده است. نتایج بررسی فیلیپز و پاگ (۲۰۰۰)، ماجونی و چیداو (۲۰۰۴) و دوز (۲۰۱۰) نیز این یافته را تأیید می‌کنند. میزان هزینه نیز بسیار مهم است، زیرا پیشرفت کار دانشجویان منوط به آن است. بیش‌تر فعالیت‌های دانشجویان برای انجام پایان‌نامه شامل هزینه می‌باشد، آنان برای خرید مواد مربوطه، وسایل آزمایشگاهی و گردآوری داده‌ها نیاز به پول دارند و متأسفانه بودجه کافی از سوی دانشگاه در نظر گرفته نشده است.

همچنین نتایج آزمون من وایتنی نشان داد که بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری از لحاظ چالش‌های پیش روی تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر دانشجویان کارشناسی ارشد در رابطه با بازدارنده‌های فردی با چالش بیش‌تری رو به رو بوده‌اند و این می‌تواند به دلیل تجربه کم‌تر دانشجویان ارشد نسبت به دانشجویان دکتری باشد. پایان‌نامه برای دانشجویان ارشد، نخستین تجربه جدی پژوهشی است بنابراین بسیار بدیهی است که در مواردی هم‌چون انتخاب موضوع پایان‌نامه، نگارش پایان‌نامه، تحلیل داده‌ها، سازگاری اخلاقی با استاد و برقراری تعادل بین زندگی شخصی و تحصیل دچار مشکل شوند. نتایج بررسی‌های نوزی و همکاران (۲۰۱۳)، چارما (۲۰۱۳)، پائول و همکاران (۲۰۱۲) و بست و کان (۲۰۰۹) این یافته را تأیید می‌کنند.

نتایج آزمون من وایتنی در مورد تفاوت دانشجویان از لحاظ جنسیت نشان داد، بین دانشجویان دختر و پسر از لحاظ چالش‌های پیش روی تفاوت معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر دانشجویان پسر در رابطه با موانع فردی با چالش بیش‌تری روبرو بوده‌اند و این می‌تواند به دلیل توانایی کم‌تر دانشجویان پسر در رفع این بازدارنده‌ها از طریق دریافت کمک و مشاوره از همکلاسی‌ها و دوستان باشد. دانشجویان پسر کم‌تر به صحبت کردن و رد و بدل کردن اطلاعات با دوستان خود می‌پردازند و در نتیجه کمک کم‌تری را در زمینه انتخاب موضوع پایان‌نامه، نگارش پایان‌نامه و تحلیل داده‌ها دریافت می‌کنند؛ در حالی که دانشجویان دختر با برقراری ارتباط با دوستان خود و استفاده از دانش و تجربه آنان این بازدارنده‌ها را برطرف می‌کنند. بنابراین کاملاً بدیهی است که دانشجویان پسر در رابطه با بازدارنده‌های فردی بیش‌تر دچار مشکل شوند.

بر پایه نتایج به دست آمده پیشنهادهای زیر ارائه می‌شوند:

- مبلغ حمایت از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا رشته‌های کشاورزی از محل اعتبارات پژوهشی افزایش یابد. این افزایش بودجه افزون بر رفع مشکل دانشجویان می‌تواند در خروجی مقاله‌های دانشگاه و شرکت اعضای هیئت علمی

می‌شود که وقت بسیاری از دانشجویان به هدر رفته و نتایج مطلوبی از کار پژوهشی به دست نیاید و برخی از این پایان‌نامه‌ها در حد یک تمرین پژوهشی باقی می‌مانند.

بسیاری از دانشجویان در تدوین پروپوزال ضعف دارند. نتایج بررسی‌های مانچیشی و همکاران (۲۰۱۵)، کومبو و ترامپ (۲۰۱۱)، پائول و همکاران (۲۰۱۲) و دوز (۲۰۱۰) این یافته را تأیید می‌کنند. این در حالی است که مهم‌ترین قسمت انجام یک پایان‌نامه خوب مرحله تدوین پروپوزال است که اگر به خوبی انجام نشود، دانشجو در مراحل بعدی تحقیق با چالش رو به رو می‌شود.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد، بین درک دانشجویان و درک استادان از چالش‌های انجام پایان‌نامه تفاوت وجود دارد. همان‌طور که یافته‌ها نشان داد، دانشجویان چالش‌ها را به عامل‌های خارجی هم‌چون نبود اختصاص بودجه کافی برای انجام پایان‌نامه، در دسترس نبودن استاد راهنما و مشاور و مجهز نبودن آزمایشگاه‌ها و کهنه بودن ابزار و وسایل نسبت داده‌اند و کم‌تر ضعف‌های خود را به عنوان چالش‌ها در نظر گرفته‌اند. در حالی که بر اساس دیدگاه استادان مواردی هم‌چون ضعف دانشجو در ترجمه منابع علمی لاتین، نداشتن حضور مستمر و دایم دانشجو در محیط دانشگاهی، ناآشنایی دانشجو با روش تحقیق "به عنوان چالش‌های انجام پایان‌نامه در نظر گرفته شده‌اند. نتایج بررسی‌های مک کورمک (۲۰۰۴)، وول هوس (۲۰۰۲) و وول هوس (۲۰۰۲) این یافته را تأیید می‌کنند که شکاف شایانی بین درک دانشجویان در مورد تحقیق و وظایف استادان و آنچه که استادان باور دارند که دانشجویان قادر به انجام آن می‌باشند، وجود دارد. در برخی موارد این فاصله آن قدر فراگیر و پایدار است که مدت زمان انجام پایان‌نامه را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بنابراین نیاز است سرپرستان به یک درک بسیار روشنی از انتظارات دانشجویان از فرایند نظارت از آغاز دست پیدا کنند و در مقابل آنچه که استادان انتظار دارند که دانشجویان قادر به انجام آن باشند، مشخص شود.

- واحد درسی روش تحقیق در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری افزایش یابد و همزمان کارگاه‌های آموزشی روش تحقیق و مقاله نویسی توسط استادان کارآموده در دانشگاه‌ها در جهت تقویت مهارت‌های روش تحقیق دانشجویان تشکیل شود.
- پالایش درونی در معاونت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها نسبت به اهمیت تحقیقات علمی صورت گیرد؛ به طوری که تسهیلات بیشتری برای فرایندهای اداری مربوط به انجام پایان‌نامه‌ها ایجاد کنند و یا می‌توانند با واگذاری اختیار پایان‌نامه به شورای گروه این معضل را حل کنند.
- در همایش‌های علمی داخلی و بین‌المللی نمود بیش‌تر و مؤثرتری داشته باشد.
- ضرورت دارد دوره‌های آموزش زبان انگلیسی دانشگاهی با هدف یادگیری چهار مهارت (شنیداری، خوانشی، گفتاری و نوشتاری) و در نتیجه آسان‌سازی زمینه ارتباط علمی و اجتماعی از طریق زبان بیگانه با جهان علم با استفاده از استادان کارآموده در سطح دانشگاه تشکیل شود.
- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه تجهیز و بازسازی آزمایشگاه‌ها به دانشگاه‌ها کمک کند چراکه دانشگاه‌های کشور بستر تولید علم هستند اما به دلیل نبودن تجهیزات آزمایشگاهی مناسب و جدید، بسیاری از دانشجویان از انتخاب موضوع‌های جدید برای پژوهش رغبتی ندارند.

منبع‌ها

- اسدی، ع، اقبالی، ج، روستایی، م، (۱۳۹۶)، عامل‌های مؤثر بر انتخاب استاد راهنما از دیدگاه دانشجویان دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی دانشگاه تهران، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۴۲، ص ۷۳-۵۹.
- اسکوھی، ف، موحد محمدی، ح، رضوانفر، احمد، (۱۳۹۳)، رابطه‌ی مهارت‌های ارتباطی با عملکرد آموزشی- پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۰، ص ۱۰۰-۸۹.
- بهرامی، ف، زمانی، غ، (۱۳۸۰). آموزش عالی، تنگناها و راهکارها، مجله جهاد، شماره ۲۴۴، ص ۳۲-۲۷.
- بهبزادی، ح، داورپناه، م. (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر بر تجربه پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد، مطالعات علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره دوم، شماره دهم، صص ۲۲۷-۲۵۰.
- خورسندی، م، جهانی، ف، وکیلپان، ک، صادقی، ه. (۱۳۹۴). تبیین چالش‌های موجود در تدوین پایان‌نامه‌های دکتری عمومی بر اساس تجارب فارغ التحصیلان این رشته: یک مطالعه کیفی، مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۲۲، شمار ۵، صص ۸۵۳-۸۴۲.
- صادقی، م (۱۳۷۴). بررسی عوامل مؤثر در ارتقای کیفی تحقیقات دانشجویی در مقطع تحصیلات تکمیلی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه تهران.
- صمد زاده، ح. (۱۳۷۹). بررسی عوامل مؤثر در تقدم آموزش بر پژوهش در دانشگاه‌ها از نظر اعضای هیأت علمی دانشکده‌های علوم انسانی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در سال تحصیلی ۸۰-۷۹، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران.
- میزانی، م. (۱۳۸۷)، بررسی مشکلات تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی در دانشگاه‌های منتخب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده تربیت بدنی، تهران.

Abiddin, N. Z. , Ishmael, A. , & Ishmael, A. (2012). *Effective supervisory approach in enhancing postgraduate research studies*. International journal of humanities and social science, 1 (2) , 206217.

Abiddin, N. Z. and M. West. (2007). Effective meeting in graduate research student supervision. *Journal of Social Sciences*, 3 (1): 27-35.

Abiddin, N. Z. , (2007). *Postgraduate students perception on effective supervision: A case study at one public University in Malaysia*. The Journal of International Social Research, 1 (1): 7-19.

Anderson Day, K. C. and P. Laughlin. (2006). *Marketing the dissertation: Lecturers representations of purposes and processes and masters level dissertation supervision*. Studies in Higher Education, 31 (2): 149168.

Armitage, A. (2006). *The roles, expectations and experiences of master's degree dissertation supervisors*. In: C. Rust, (Eds). Improving student learning through assessment. Proceedings of the 13th Improving Student Learning Symposium, Imperial College, London, 5-7 September 2005. Oxford: Oxford Brookes University.

Azure, J. A. (2016). *Students' Perspective of Effective Supervision of Graduate Programmes in Ghana*, American Journal of Educational Research, 4 (2): 163-169.

Bair, C. , & Hanworth, J. (2005). Doctoral student attrition and persistence: A meta-synthesis of research. Higher Education: Handbook of Theory and Research, 19, 481-534.

Bell, J. (2000). *Doing your research project*. Buckingham: Open University Press.

Best, J. W. and Khan J. V (2009). *Research in Education*. New Delhi: PHI Learning Pvt Limited.

Bitchener, J. , & Basturkmen, H. (2006). *Perceptions of the difficulties of postgraduate L2 thesis students writing the discussion section*. Journal of English for Academic Purposes, 5 (1): 4-18. <http>

Brown, A. (1997). *Gaining a master's degree: How to invest in your own future*. Oxford: How to Books.

Buttrey, E. A. and E. M. Richter. (2005). *An overview of the elements that influence efficiency in postgraduate supervisory practice arrangements*. International Journal of Educational Management, 19 (1): 7-26.

Chabaya, O. , Chiome, C. , Chabaya, R. A. (2009). *A case study from Masvingo regional centre at the Zimbabwe open university*. Open Learning, 24 (3): 211-222.

Charema, J. (2013). *Getting Started in Research*. In Tichapondwa, M (ed) *Preparing Your Dissertation at a Distance. A Research Guide*. Virtual University for Small States of the Commonwealth. Vancouver.

Claudius, K. S. , Vincent, C. S. (2017). *Towards improving the supervision of postgraduate students in Tanzanian higher learning institutions*, International Journal of Research Studies in Education, 6 (2): 29-40.

Cone, J. D. , Foster, S. L. (1993). *Dissertations and theses from start to finish: Psychology and related fields*. 2nd Edn. , Washington DC: American Psychological Association.

Cresswell, L. V. W. (2003). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among the five traditions*. London: Sage Publishers.

Dong, Y. (1998). *Non-native graduate students thesis/dissertation writing in science: Self-reports by students and their advisors from two US institutions*. English for Specific Purposes, 17 (4): 369-390. Drennan, J. and M. Clarke, 2009. Coursework master's programmes: The student's experience of research and research supervision. Studies in Higher Education, 34 (5): 483-500.

- Duze, C. O. (2010) *Analysis of problem encountered by postgraduate studies in Nigeria University*, Journal of Social Sciences, 22 (2): 129-137.
- Dysthe, O. , Samara, A. , Westrheim, K. (2006). *Multi-voiced supervision of masters students: A case of alternative supervision practices in higher education*. Studies in Higher Education, 31 (3): 20-34.
- Ekpoh, U. I. (2016). *Postgraduate Studies: The Challenges of Research and Thesis Writing*, Journal of Educational and Social Research, 6 (3): 67-74.
- Ezebilo, E. E. (2012). *Challenges in postgraduate studies: Assessments by doctoral students in a Swedish University*. Higher Education Studies, 2 (4): 49-57.
- Igun, S. E. (2010). Difficulties and motivation of postgraduate students, in selected Nigerian Universities. Library philosophy and practice, retrieved 31/10/2010. www. webpages. uidaho. edu/-mbolin/igun-postgrad. pdf.
- Ismail, A. , Abiddin, N. Z. & Hassan, A. (2011). *Improving the development of postgraduate research and supervision*. International Education Studies, 4 (1) 78-89.
- Ismail, A. , Abiddin, N. Z. , Hassan, A. (2011). *Improving the Development of Postgraduates' Research and Supervision*, International Education Studies, 4 (1): 78-89.
- Kombo, D. K. , Tromp D. L. A. (2011) Proposal and Thesis Writing. Nairobi: Paulines Publications Africa.
- Lamm, R. , Clerehan, R. , Pinder, J. (2007). *Guides and climbers: Development of an online resource for thesis writers and supervisors*. South African Journal of Higher Education, 21 (8): 1166-1183.
- Lategan, L. O. K. (2008). Why the fuss about research and postgraduate supervision. An Introduction to Postgraduate Supervision. Edited by Lategan. African Sun Media.
- Lumadi, M. W. (2008). *The pedagogy of postgraduate research supervision and its complexities*. College Teaching Methods and Styles Journal, 4 (11): 25-32.
- Maher, M. A. , Ford, M. E. , & Thompson, C. M. (2004). *Degree progress of women doctoral students – factors that constrain, facilitate and differentiate*. The Review of Higher Education, 27 (3) , 385-408.
- Majoni, C. Chidakwa, C. (2004). *Views of distance education students on factors affecting completion of research projects at the ZOU in Zimbabwe*. Journal of Educational Research, 16 (2): 103-111.
- Manchishi, P. C. , Ndhlovu, D. , Mwanza, D. S. (2015). *Common Mistakes Committed and Challenges Faced in Research Proposal Writing by University of Zambia Postgraduate Students*, International Journal of Humanities Social Sciences and Education, 2 (3): 126-138.
- McCormack, C. (2004). *Tensions between student and institutional conceptions of postgraduate research*. Studies in Higher Education, 29 (3): 319-334.
- Mouton, J. (2001). *How to succeed in your master's and doctoral studies*. Pretoria: Van Schaik.
- Ngozi, A. , Kayode , O. G. (2013). *Variables Attributed to Delay in Thesis Completion by Postgraduate Students*, Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies (JETERAPS) , 5 (1): 6-13.
- Nyawaranda, V. A. (2005). A paper delivered at the Zimbabwe open university (ZOU). Workshop, Mashonaland Central Region, Bindura on Supervising Research Projects/Dissertations. [Accessed 16 January, 2014].

Olibie, E. I. , Agu, N. N. , & Uzoechina, G. O. (2015). *Characteristics of Post Graduate Education Research Mentoring in Universities in Nigeria: Curricula Enhancement Strategies*. Curriculum and Teaching 4 (1) , 156-166.

Paul, T. , Wong, P. , Psych. C. (2012) *How to Write a Research Proposal*. Trinity Western College Lengley, BC. Canada.

Pearce, L. (2005). *How to examine a thesis*. New York: Society for Research into Higher Education and Open University Press.

Pearson, M. , Kayrooz, C. (2004). *Enabling critical reflection and research supervisory practice*. International Journal for Academic Development, 9 (1): 99-116.

Phillips, E. M. , Pugh, D. S. (2000). *How to get a PhD: A handbook for students and their supervisors*. Philadelphia: Open University Press.

Pitchforth, J. , Beames, S. , Thomas, A. , Falk, M. , Farr, C. , Gasson, S. (2012). *Factors affecting timely completion of a PhD: a complex systems approach*, Journal of the Scholarship of Teaching and Learning, 12 (4): 124 – 135.

Roets, L. , & Botma, Y. (2012). *Cyclic efforts to improve completion rates of masters' degree students in nursing*. Curationis, 35 (1) , 111-117.

Sharp, J. A. , Howard, K. (1996). *The management of a student research project*. London: Gower Publishing Ltd.

Thomas, J. R. , Nelson, J. K. (2001). *Research methods in physical activity*. 4th Edn. , Albany: Human Kinetics.

Thondhlana, S. , Mawere, D. ,Weda, Z. (2011). *Factors affecting completion of research projects by students: A study of three Zimbabwe open university regions Zimbabwe*. International Journal of Open and Distance Learning, 1 (1): 71-78.

Todd, M. J. , Smith. K. , Bannister, P. (2006). *Supervising a social science undergraduate dissertation: Staff experiences and perceptions*. Teaching in Higher Education, 11 (2): 161-173.

Woolhouse, M. (2002). *Supervising dissertation projects: Expectations of supervisors and students*. Innovations in Education and Training International, 39 (2): 137–144.

Force Field Analysis of Effective Factors in Accomplishing a Thesis of Graduate Studies of Lorestan University

R. Gh. Movahed¹, S. Gholamrezai², Z. Asadporiuan³, and S. Romyani⁴

1- Assistant Prof. , Department of Rural Development, University of Lorestan

2- Assistant Prof. , Department of Rural Development, University of Lorestan

3- M. S Student of Department of Rural Development, College of agriculture, University of Lorestan

4- M. S Student of Department of Rural Development, College of agriculture, University of Lorestan

Abstract

Much of the research in agriculture courses are performed in the form of thesis and the thesis is one of the main products of agricultural colleges. Therefore, to improve the quality of the thesis in agriculture courses need to examine the challenges and factors affecting of doing a thesis from the perspective of the main actors: students and the faculty members. Therefore, the aim of this study was to examine the driving and preventive factors of doing thesis from the viewpoints of postgraduate students and faculty members of agriculture courses in Lorestan university. This study is a descriptive-correlational research that carried out using survey method. The statistical population of the study consisted of 64 postgraduate students of agriculture courses (Masters and PhD) and 48 faculty members of agriculture college. For data analysis, exploratory factor analysis and Mann Whitney and Kruskal-Wallis tests were used. Results of factor analysis showed that "organizational obstacles" are the most important preventive factor and "the skill of the supervisor" is the most important driving factor in the doing of a thesis from the perspective of students. The results of a Mann-Whitney test about the difference between students in terms of gender and education showed that male students and postgraduate students face more individual barriers in doing the thesis. Also, the results of Wilcoxon test showed no significant difference between students of different courses in terms of obstacles in doing the thesis. Also, the results of prioritizing the problems of doing thesis from the perspective of members faculty showed that "the weakness of the student in the translation of Latin scientific resources," "the lack of continuous presence of student in campus," "students' lack of familiarity with the research method" as the most important Challenges have been identified.

Index Terms: Organizational Barriers, Skill of the Supervisor, Doing Thesis, Postgraduates Students, Agriculture Courses

Corresponding Author: R. Gh. Movahed

Email: rghanbari21@gmail.com

Received: 19/06/2017; **Accepted:** 27/02/2018